

Műhely

Képek az osztrák gyermekvédelemről

Az OKKER (Oktatói és Szervezési Iroda) által szervezett és az 1992-93-as tanévben lebonyolított Gyermekotthoni vezetők menedzserképzőjének záróakkordjanként, a hallgatók 3 napos tanulmányúton vettek részt Bécsben. Nyugati szomszédunk gyermekvédelmébe tekintett be a mintegy 40 szakember. A programban szerepelt a szociális munkásokat képző Institut für Heimeziehung meglátogatása, ahol 2x25 fő érettségivel rendelkező fiatalok képeznek (át) 2, illetve 3 év (már működnek levelező tagozaton) alatt gyermekotthoni nevelővé.

Bécsben (2 millió lakóból) jelenleg 5.000 fő részesül „állami, fővárosi” gondoskodásban. Ebből 2.500 fő intézményben él, 2.500 fő nevelőszülőknél nevelkedik. Bár az osztrák gyermekvédelem sok mindenben egyezik a magyarországgal, az összehasonlítás meglehetősen nehéz, az ausztriai (sokkal) jobb az objektív feltételek miatt.

A „Hohe Warte” nagy nevelőotthonban 68 fő nevelkedik. Önálló lakótérben (150-200 négyzetméter) átlagosan 8 fő él. A családi modellekhez közelítve 8 gyermek 4 felnőttel alkot egy közösséget. A csoportok tagjai valamennyien az önálló lakótérből, külső iskolába járnak. A lakások ideálisnak mondható berendezése (2-3 ágyas szoba, önálló konyha, nagy ebédlővel) lehetővé teszi a nyugodt, kiegyensúlyozott munkavégzést, a gyermekek fejlődését, még a komoly tanulási nehézségekkel küzdő, magatartásproblémás gyermekek jelenléte esetén is.

A nevelők zöme fiatal, ennek oka, hogy a „burn out” (kiégés) elleni védekezésükkel a középkorúak más hivatalba, „kevésbé” felelősségteljes munkakörbe kerülnek. Szükségesnek látják ezt még akkor is, ha a nevelők 24 óráznak (kötelező munkaidő 45 óra), tehát nagyobb tömbökben tudják le munkaidejüket, s nincs szükségük másod, harmad állásra.

Példaadó képzést, foglalkozást, foglalkoztatást láttak a magyar csoport tagjai Kornenburgban, a gyenge képességű fiatalok szakképzését felvállaló intézményben. Száznegyven bentlakó és negyven bejáró gyermek részére biztosítják (3, illetve gyengébbeknek 4 év alatt) a szakmaszerzés lehetőségét. A tanulók 80 %-a a bécsi, illetve Bécs környéki „enyhe fokban értelmi fogyatékosok” általános iskoláiban végzett. Nyolc ismert szakámban folyik a képzés, pl. pék, hentes, szabó stb.. A végzősök együtt vizsgáznak az ország bármely szakképzőjéből érkezővel. A bizonyítvány megszerzése után teljes értékű állampolgárként, „beolvadva” az épek társadalmába, folytatják életüket.

Majdnem minden tanulócsoportban található 1-2 középsúlyos fogyatékos gyermek, ők a kevesebb precizitást igénylő munkafázisokat végzik, végbizonyítványt nem kapnak, viszont szociális munkahelyen kell részükre állást biztosítani (állami támogatás mellett) azon a területen, melyet 3-4 évig tanult az intézményben. A fiatalok osztályfoktól, szakmától függetlenül laknak, csoportonként 8-10, egy-egy szinten (200 négyzetméter) esztétikus környezetben. Gyógypedagógust tanácsadóként alkalmaznak.

A bécsi gyermekvárosban (Stadt des Kindes) 240 fő él 10 fős csoportokban. A gyermekek valamennyien külső iskolába járnak, s ugyanúgy, mint a „Hohe Warte” otthonban a csoportok, „önálló családi életet” élnek. Önállóan gazdálkodnak, ruházkodnak, étkeznek, (főznek) stb.

Utolsó programként egy hiteles, láthatóan prosperáló, földrajzilag a vasútállomáshoz (Ausschlag Zobern) csatolt drog központot láthattak a csoport tagjai. A jelentkezők hathetes előzetes „bemutakozó” otlét után kerülhetnek az állomásra, a már ott lakók szavazatai alapján. A teljes kezelés 18 hónapos, természetesen különböző fázisokkal, teljesítendő feladatokkal (pl. 12-13 hónap után gondozó). Az utolsó „fázisban” lévőek elmondása alapján az eredmény 60-70 százalékos. Az otlakók ingyenes ellátásban részesülnek, minden munkát ingyenesen végeznek, azaz állatok etetése, könyvkötés, bőrmunkák, stb.. A szenvedélybeteg anyák gyermekükkel együtt élnek (napközben „óvoda”). Az osztrák törvények értelmében azok a szenvedélybeteg elítéltek, akiknek kiszabott büntetése 2 év, vagy az alatti, kérhetik a fent leírtakhoz hasonló telepeken kezelésüket.

Végezetül szólni kell néhány lényeges dologról!

Az egy gyermekre jutó havi költségbiztosítás arányaiban hasonló a magyarországihoz (15-20 ezer schilling (2-3 ezer schilling gondozási díj)). Ezen összegbe azonban egy gyermek esetében nem számít bele az épület átépítése, felújítások, nagyobb karbantartások, egyéb plusz kiadások.

A magyar szakemberek számára érthetetlen volt a „szubkultúra megoldja” kifejezés, azaz a ki-pottyantnak, a kipottyantóban lévőek esetében nem tesznek különösebb erőfeszítést. A felelősséget és a fiatalt átadják a területi szociális ellátó hálózatnak, melynek szövedéke azonban a miénknél lényegesen sűrűbb. Az osztrák rendszerben dolgozókat megnyugtatja az a tudat is, hogy a nagykorúvá váló gondozottak – csekély kivételtől eltekintve –19 éves korban lakáshoz jutnak.

Gáspár Károly